

Hea Hugo Treffneri Gümnaasiumi pere.

Nädal tagasi jõudis avalikkuse ette Eesti gümnaasiumide ja keskkoolide pingerida, mille koostamise aluseks on riigieksamite keskmised tulemused.

Ma ei taha anda hinnangut sellele, kas seesuguse edetabeli koostamine ja täispikkuses avaldamine on õige või vale; kas see tugevamaid ülendades alandab nõrgemaid või mitte; kas riigieksamite tulemus on koolis valitseva õhustiku ainus ja kõige õigem mõõdupuu; kui palju see tabel näitab Eesti haridusmaastiku ebaühtlust ja koos sellega kogu meie haridussüsteemi vildakust; kas Eesti keskmine gümnaasium on pigem niinimetet eliitkooli või kiratseva kooli nägu; kas meie põhjamaiselt egalitaarse ühiskonnakorralduse taustal peaksime sihte seadma madalaima ühisnimetaja või ideaalide järgi.

See kõik on üks hoopis teine ja äärmiselt tõsine jutt, mida Eesti peaks ka arutama.

Ent neis aastast-aastasse korduvates vaidlustes mattub emotsioonide alla põhiline: selles ühtaegu kirjutud ja kiidetud edetabelis jõuavad etteotsa koolid, mille lõpetajad on pea ühtlaselt tugevad nii füüsikas kui emakeeles, nii ajaloo kui keemias, nii ühiskonnaõpetuses kui matemaatikas.

Gümnaasiumi ülesanne ei ole ette valmistada filoloogi või füüsikut. Seda tööd tehakse ülikoolis.

Klassikaline gümnaasium peab tagama ühtlaselt tugeva baashariduse, mille toel saab noor inimene langetada valiku oma isiklike eelistuste alusel, mitte olude sunnil. Need valikud peavad muu hulgas looma võimaluse, et tuntud füüsikud võiksid ka tulevikus kuuluda parimate näitekirjanike hulka ja vastupidi.

Me teame, milline kool oli selles keskmiste lõpuhinnete edetabelis esikohal.

Aga ma ei tulnud täna kooliaasta alguse aktusele teie ette põhjusel, et kellelegi õlale patsutada ja õnne soovida.

Loomulikult on Hugo Treffneri Gümnaasium üks Eesti tugevamaid koole ning teie kooli ajalugu tõtt-õelda selleks ka kohustab. Ainuüksi teie koolimaja füüsiline ja vaimne lähedus Tartu Ülikooli peahoonele annab teile paljude teiste ees eelise.

Minu valik tulla siia – muide, tehtud ammu enne selle pingerea avalikustamist – langes Treffneri Gümnaasiumi ava-aktuse kasuks põhjusel, et teie kool kuulub Eesti tugevamate hulka reaalinete õpetamise ja õppimise taseme poolest.

Siin ei kehti pea kõigi maailma teismeliste ja paraku ka mõne täiskasvanud eestlase jagatav arusaam, mille järgi matemaatika ja füüsika on meeletult igavad ja rasked, mida päriselus pealegi kunagi vaja ei lähe.

Muidugi, teie koolis õpetatakse matemaatikat, füüsikat ja informaatikat süvaõppekava alusel. Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpilaseks saamise eelduseks ongi sügavam huvi just nende õppeainete vastu põhikoolis.

On aga kahetsusväärne, et seesuguse sügavama reaaline-huviga põhikooli-lõpetajaid on Eestis liiga vähe. Seepärast napib ka gümnaasiume, kus neid aineid süvitsi õpetatakse.

See on juba jätnud jälje Eesti tänapäevale ja kahjuks ka nähtavale tulevikule.

Hiljaaegu kuulsin ühelt Eesti tuntud akadeemikult, et meie teaduse põhilise rahastamisskeemi, sihtfinantseerimise alla mahub Eestis täpselt 4,45 elektroonika ja elektrotehnika teadlast.

See on lubamatult väike arv. Millist Nokiat me hakkame Eestis looma 4,45 elektroonika- ja elektrotehnika teadlasega? Ometi just need teadlased mõtlevad välja ja teevad teoks asju, mida hakatakse maailmas igapäevaselt kasutama viie ja kümne aasta pärast.

Innovatiivse inseneriteaduse eelduseks on tugevad reaalhariduslikud baasteadmised, laiad teadmised muudest valdkondadest, julge ja avatud mõtlemine koos oskusega näha ideedel rakendust praktilises elus.

Kuni huvi reaalinete vastu on napp nii põhikoolis kui gümnaasiumis; kuni füüsika, matemaatika, inseneriteaduse ja teiste rakendusteaduste järele puudub meie ülikoolides niinimetatud pehmete erialadega võrreldav nõudlus, osutub sõnakõlksuks mistahes arengukava, mis räägib teadmispõhisest majandusest ja eksporditurgudele suunatud konkurentsivõimelisest tootmisest.

Meie oma müüt eestlase suurest töökusest osutub enesepetuks, kui teame, et Eesti töötaja tootlikkus on kolm korda väiksem kui Saksamaa töötajal.

Odavale allhankele ja vahendusele suunatud majandus ning töötundide ebaratsionaalne kasutamine ei saagi tuua varasemaga võrreldes paremat tootlikkust ja koos sellega suuremat jõukust.

Muidugi on vaja seada paika prioriteete, töötada välja majanduse elavdamise pakette ning arutada uuele reaalsusele paremini vastava maksusüsteemi üle.

Kahjuks jääb aga kvalitatiivne hüpe meie majanduse struktuuris ja töö tulemuslikkuses olemata, kui Eesti haridussüsteem ei võta midagi otsustavat ette reaalinete õppe mahu ja kvaliteediga.

Teadmispõhine majandus tähendab sügavaid teadmisi matemaatika, füüsika, keemia ja bioloogia vallas. Müügikunst ja ettevõtte juhtimine tulevad mängu alles siis, kui on midagi müüa ja juhtida.

Hugo Treffneri Gümnaasium on, nagu juba ütlesin, näide selle kohta, kuidas teha asju õigesti ja heade tulemustega. Siin pole kardetud radikaalseid muudatusi, vastuseisu ja kriitika kiuste.

Teame ju, et põhikooli ja gümnaasiumiastme lahutamise ümber keeb hetkel haridusringkondade ja riigi juhtimise tasandil äge debatt. Siin tehti see asi juba aastate eest ära.

Loodan, et teie kooli edusammud, teie kooli mudel, innustab ka teiste koolide juhte, õpetajaid ja õpilasi teie järgi samme seadma.

Paradoksaalsel kujul võib just hariduse valdkonnas ilmnedu majanduslanguse väheseid helgeid külgi – õpetaja-amet on taas nõutud, mida tunnistab ka suurenev tung vabadele õpetajakohtadele.

Aga just see lubab koolidel palgata õpetajaks just neid, kes muude asjade hulgas oskavad elutee hakul olevale tüdrukule ja poisile selgitada füüsika ja matemaatika tegelikku võlu.

Kõik see kehtib loomulikult eeldusel, et riigi eelarveprioriteetide seadjal jagub riigimehetarkust jätta hariduse valdkond kärpepoliitika suurematest lõigetest puutumata.

Ja lõpetuseks – head trefneristid – koht edetabeli esireal ei anna teile mingit õigust nina püsti ajada. Need kõrged keskmised hinded kuuluvad teie eelkäijatele. Samasuguste saavutusteni jõudmiseks, milles ma ei kahtle, soovin teile püsivust ja töökust.

Head uue kooliaasta algust!

Ma tänan.

Vabariigi Presidendi Kantselei
avalike suhete osakond
tel 631 6229